

Mali Jamana

Fasojama kelen – Kuntilenna kelen – ŋaniya kelen

MALI JAMANA SARIYASUNBA
BOLODALEN

Konokow

NEBILA	3
TILAYORO I : FASODEN KA HAKEW N'A KA KETAW	4
DAKUN I : FASODEN KA HAKEW N'A KA HORONYA	4
DAKUN II : FASODEN KA KETAW	7
TILAYORO II : JAMANAYA ANI JAMANA KA HORONYA.....	7
DAKUN I : JAMANAYA	7
DAKUN II : JAMANA KA HORONYA	9
TILAYORO III : WALEYALIFANGA	10
DAKUN I : JAMANAKUNTIGIYA	10
DAKUN II: JAMANA GOFERENAMAN	16
DAKUN III: FOROBACAKEDAKO	18
DAKUN IV: MARAJNEMOGO YEREMAHORONYALENW	18
DAKUN V: KELEBLOW NI LAKANA TIGILAMOGOW	18
TILAYORO IV: SARIYATAFANGA	19
DAKUN I: LABEN KUNBABAW	19
DAKUN II: SARIYATABULONBA LATAAMACOGO	21
DAKUN III: SARIYA NI SARIYASIRA HUKUMU	22
DAKUN IV: WALEYALIFANGA NI SARIYATAFANGA CESIRAW	24
TILAYORO V: KIIRITIGEFANGA	27
DAKUN I: LABEN KUNBABAW	27
DAKUN II: JAMANA KIIRITIGEBULONBA	28
DAKUN III: SARIYASUNBA LABATOLIBULON	29
DAKUN IV: FOROBANAFOLOKO KIIRIBULON	32
TILAYORO VI: JAMANA SOROKO, HADAMADENYAKO, SIGIDA N'A LAMINIKO ANI SEKO NI DONKO BULONBA.....	32
TILAYORO VII : JAMANA DUGUKOLO LABENNI.....	35
TILAYORO VIII : LAADALAKOTIGI YAMARUYALENW	35
TILAYORO IX : AFIRIKI KA KELENYA.....	35
TILAYORO X: DJNE SARIYA TALENW N'A BENKANW.....	36
TILAYORO XI : YELEMA DONNI YE SARIYASUNBA LA.....	36
TILAYORO XII : SARIYASUNBA LABEN KERENKERENNENW	36

NEBILA

Mali fasojama horonyalen,

N'a ka Seko ni donko, siyaw, kanw ni diinew cayali ye;

Min kunkorotalen don n'a ka san ba caman tariki n'a benbaw ye;

N'a y'a benbaw ka masabajamanaw ni masajamanaw ciyen ta, masabajamana ni masajamana minnu sigira danbe ni yeredon konɔ, bi ni sini mogow ka kan k'u sinsin minnu kan;

Ka hakili to mogow ka hakililaw la, minnu y'u ni di jonyajuru tigeli kele la, ka hakili to fana yeremahoroya tabagaw ka hakililaw la ani mogow minnu sara danbejokene kan ka faso lakana, ka hakew ni ton caman jemufanga ani mara kecogo numan makaran jamana konɔ;

Ka tali ke geleya suguya caman kan minnu be ka jamana ni fasodenw degun tuma bee;

K'a jatemine ko forobanafolo yuruguyuruguli, a sonyali n'a dunkojujuya be ka dankari jamana ka petaa la;

Dalen b'a la ko kelenya ni yafanogonma ye wajibi ye jamanadenw ni jagon ce, siya, kan ni seko ni donko bee ka bonya konɔ;

Haminen don ni jamana lafasali n'a lakanani ye, jamana horonyali te se ka sabati minnu ko;

Tigelen don a kan ka faciyenw don bala, i n'a fo seko ni donkow, laadalafenw, laadalakow ani ka jamana dugukolo sorofenw lakana ka bila bi ni sini mogow je;

Jilajalen don ka hadamadenya don bala sigida la;

B'a naniya ka do fara jemufanga sabatili kan min sorola fasojama ka murutili senfe, san 1991 marisikalo tile 26 ani ka jamana lakurayali hakililaw don bala, lakurayali min ye jamanadenw nikanko ye ;

Be layidu ta ka jamana ka yeremahoronya lafasa, ka jamana ka kelenya n'a dugukolo lakanani sabati ;

Be segin k'a jira ko jamana maracogo ni diinew damakeɓeni ye, o y'a haminanko ye ;

Be layidu ta ka walew boloda minnu be fusiri yuruguyurugu, dunkojuɗuya ani sonyali la, ka na ni jamana marako puman ye ;

Be layidu ta ka jenamaya latemecogo puman sabati jamana kɔno ani ka sigida n'a lamini lakana;

Be Hadamaden ka hakew lafasali sariyaseben lakodɔn, min tara san 1948 desanburukalo tile 10 ani ka Afiriki sariyaseben talen lakodɔn ka pesin hadamaden ni fasojamaw ka hakew lafasali ma, min tara san 1981, zuwenkalo tile 27 ;

Be layidu ta ka Hadamaden ka hake lakana, kerɛnkerɛnnya la muso, denmisen ani lujuratɔw ka hakew, minnu donna bala benkansebenw fe, minnu sigira senkan Afiriki jamanaw ni dije tonbaw fe, Mali dijena ni minnu ye ani k'u bolonɔbila ;

Be layidu ta ka nijuguyawale suguya bee kele ;

Be segin k'a fo ko Afiriki ka kelenya sabatili, ben ni lafiya sabatili, jɛnɔgɔnya ni Afiriki ni dije jamana werew ye, fɔnɔgɔnkɔw banni sigikafɔ kɔno jamanaw ni jɔgɔn ce, olu y'a haminankow ye, wa o ko ninu ka kan ka ke sariya ni tilennnya kɔno, fasojamaw ka yerɛya n'u ka yeremahɔrɔnya bonyali kɔno ;

Be son sariyasunba in konokow ma, jebila in ye min fan do ye, u te se ka tige ka bo jɔgɔn na.

TILAYORɔ I: FASODEN KA HAKEW N'A KA KETAW

DAKUN I: FASODEN KA HAKEW N'A KA HɔRɔNYA

Sariyasen 1^b: Maliden bee dama ka kan hɔrɔnya ni hakew ani ketaw la. Dankariwale fen o fen be ta ka mɔgo segere, k'a sababu ke bokolo, sigiyɔɔ, farikolo je, siya, kan, ceya ni musoya, diine walima hakililata ye politikiko siratige la, o konnen don.

Sariyasen 2^{nan}: Hadamaden ye danfen ye, min ni bonya ka kan, dankari man kan ka ke a ka mɔgoya la. Hadamaden bee ka kan ni jenamaya, hɔrɔnya, lakana ani danbe sabatili ye.

Sariyasen 3^{nan}: Jamana be denmisennin lakana k'a kisi hadamadenjago n'o jɔgɔnna wale juguw ma ani u tali kojugubake ni dantemewale tigilamogow ka jekuluw fe.

Sariyasan 4^{nan}: Nangata, jonya, nijuguyawalew man kan ka ta ka mɔgo si segere, minnu be se ka dankari a ka penamaya la.

Mɔgo o mɔgo, jamana ka baarakela o baarakela min mana mine nin wale jugu ninnu keli la, a y'a ke a yere ye walima mɔgo were ka yamaruya kɔno, o tigilamɔgo be nangi, i n'a fo sariya b'a dantige cogo min.

Sariyasan 5^{nan}: Mɔgo si man kan ka diyogoya ka jamana bila.

Mɔgo o mɔgo ni tɔɔɔlen don a ka jamana na, k'a sababu ke a hakililata ye politikiko siratige la walima k'a sababu ke a ka diineko n'a ka siyako ye, Mali jamana be jo o tigilamɔgo jigi kɔɔ k'a bisimila.

Sariyasan 6^{nan}: Mɔgo o mɔgo mana nemadogo fanga fe nangilisira fe, o tigilamɔgo be se ka lajini ke a penadɔgotɔɔ k'a laje n'a man kene.

Mɔgo si te se ka mine ka mara fangabon do fe ka teme lere bi naani ni seegin kan, fo ni jamana kiiritigela do y'a yamaruya.

Mɔgo si te se ka don kaso la fo ni jamana kiritigela do ye yamaruyaseben da a kan.

Sariyasan 7^{nan}: Kiiritige siratige la, bee ka kan ka kiiri tilennenya la, waati berebennen kɔno.

A ni lafasali ka kan, wa a penalafasabaga sugandili be latige a ye kabini segesegeli kun folow.

Nɔbolen bee ye jotigi ye folo, fo n'a kiirila, k'a jo a la tuma min na kiiriso yamaruyalen fe.

Mɔgo te nangi mɔgo no na. Mɔgo si te nomine sariya fe, k'a mine walima k'a datugu, fo n'o sariya tun talen don ka kon a ka ko kelenw je.

Sariyasan 8^{nan}: Sariya ma fen o fen kon, mɔgo te se ka bali o keli la wa mɔgo si te se ka diyagoya ka fen ke, sariya ma min yamaruya.

Sariyasan 9^{nan}: Furu ni du, olu minnu ye hadamadenya jujon ye, olu be lakana, k'u sankɔɔta jamana fe.

Furu be siri ce ni muso de ce.

Sariyasan 10^{nan}: Ladamu ni kalan, baaradege, baara keli, siyɔɔ sɔɔli, nenajekow sɔɔli, keneya sabatili, sigi kɔno lakana, dumuniko sabatili ani ji juman sɔɔli, olu ye hakew ye minnu lakodɔnnen don.

Sariyasan 11^{nan}: Fasoden bee ni kalan ka kan. Kalan ye wajibi ye bee kan, a be ke forobakalansow la fu wa diineko t'a la. Kenyereyekalansow lakodnnen don jamana fe, wa u be baara ke sariya konɔ.

Sariyasan 12^{nan}: Du, togolayɔrɔ, togolako ni dukonko, kunkankunafoniw, gundolabatakiw konokow ni gundolakunnafonifalenw konokow, dankari man ka ke mɔgɔ si ka o dakun ninnu na. N'a ma ne ko dankari be ke u la, fo o k'a sɔrɔ o kecogow dantigera sariya fe.

Sariyasan 13^{nan}: Fentigiya hake lakananen don sariya fe. Mɔgɔ si bolofen te se ka mine a la fo ni jamana mako sera a ma, ka tila ka ka fen sara a kunkɔrɔ.

Sariyasan 14^{nan}: Mɔgɔ bee be se k'a hakililata fɔ, k'a hakilijagabɔ, ka diine sugandi, ka bato ke, k'a miiriya n'a dasago fɔ, a sago la, kasɔrɔ a ma dankari jamana sariya la.

Sariyasan 15^{nan}: Kunnafo ni dili i sago la ani kunnafo ni ninini i sago la, olu lakodnnen don, k'u sinsin sariya fe. O waleya ninnu be ke jamana sariya hukumɔ konɔ.

Sariyasan 16^{nan}: Seko ni donko baaraw keli i sago la, o lakodnnen don, k'u sinsin sariya fe. O be ke jamana sariya hukumɔ konɔ.

Sariyasan 17^{nan}: Ka taakaseginw ke i fere ma jamana konɔ, k'i sigiyɔrɔ sugandi i sago la, ka don i sagolatɔn n'i sagolajekulu dɔ la, ka jɔgɔnyew ke, ka jama labɔ bɔlonw konɔ ani ka njanijirakow sigi senkan i sago la, ninnu bee lakodnnen don, k'u sinsin jamana fe, nk'u be ke sariya hukumɔ konɔ.

Sariyasan 18^{nan}: Baarasɔrɔ ni segennafinebɔ sɔrɔli hakew lakodnnen don, wa bee n'u ka kan.

Mɔgɔ si te se ka karaba ka baara dɔ ke, fo n'a kera forobabaara kerenkerennen dɔ ye, fasojama be min nafabɔ, bee ni min ka kan, wa n'a be ke sariya hukumɔ konɔ.

Sariyasan 19^{nan}: Ka baarakelaw ka hakew lafasalitɔn dɔ sugandi i sago la, o sinsinnen don sariya fe. Baarakelaw ka lafasalitɔnw be lafasali ke u sago la, kasɔrɔ gerente ma sigi u kan, kasɔrɔ dan ma sigi u ka baaraw la, nk'u b'u ka baara ke sariya konɔ.

Sariyasan 20^{nan}: Baarabila keli ye hake ye min makarannen don k'a sinsin sariya fe. A be ke jamana sariyaw ni benkan sigilenw hukumɔ konɔ.

Sariyasan 21^{nan}: Ka baarakeyɔrɔ dɔ dayele i yere ye i sago la, o ye hake ye min makarannen k'a sinsin jamana sariya ni benkan sigilenw fe.

Sariyasan 22^{nan}: Mɔgɔ bɛɛ ka kan ni sigida n'a lamini saniyalen ye waati kuntaala jan kɔnɔ.

DAKUN II : FASODEN KA KɛTAW

Sariyasan 23^{nan}: Fasoden ani mɔgɔ o mɔgɔ sigilen bɛ Mali jamana kan, ka kan ka Mali Sariyasunba bonya ko bɛɛ la.

Sariyasan 24^{nan}: Faso lakanani ye fasoden bɛɛ ka kɛta ye, diyagoya don.

Fasoden o fasoden si mana san 18 sɔrɔ, o y'a dɔgɔyalen ye bɛ se ka wele, k'a fara keɛbolow ni lakana tigilamɔgɔw kan, faso lakanani kama.

Sariyasan 25^{nan}: Sigida n'a lamini lakanani ani jɛnamaya latɛmɛcogo numan sabatili ye fasoden bɛɛ ni jamana ka kɛta ye.

Sariyasan 26^{nan}: Ni kasara kɛra, jamanaden bɛɛ ka kan ka demɛ don jamana ma, sariya hukumu kɔnɔ.

Sariyasan 27^{nan}: Fasoden bɛɛ ka kan k'a ka fasodenɗumanya kɛtaw bɔ u sira fɛ, kɛrenkɛrɛnɛnya la, lɛnpo ni saalen n'u jɔgɔnnaw sarali.

Sariyasan 28^{nan}: Fasoden bɛɛ ka kan k'a ka baara kɛ forobanafa kama, ka forobafen bonya ani k'a lakana.

Sariyasan 29^{nan}: Fasoden o fasoden mana bila forobaci dɔ, walima forobabaara dɔ, walima forobacakɛda dɔ ka ci la, o ka kan k'a jɔyɔrɔ fa ni hakili ni tilɛnɛnya ani laadiriya ye.

TILAYɔRɔ II : JAMANAYA ANI JAMANA KA YɛRɛMAHɔRɔNYA

DAKUN I : JAMANAYA

Sariyasan 30^{nan}: Mali ye jamana yɛrɛmahɔrɔnyalen ye, kelen don, a tɛ tila, jɛmufanga jamana don, diine bɛɛ dama ka kan a kɔnɔ, hadamadenya jamana fana don.

A jɔsen ye, fasojama gɔfɛrɛnaman, min sigira fasojama fɛ, min bɛ baara kɛ fasojama ye.

Mali jamana faaba ye Bamakɔ ye. Sariya bɛ se ka ta, ka faaba yɛlɛma jamana fan wɛrɛ.

Jamana danbe masiri ye a jɔnjɔn ye, ale ye finikɔnɔ saba damakeɓenen ye jɔjan fe minnu ɓe ye, ɓugujiman, sanujiman ani bilenman ye.

Jamana danbeɓakan ye: « Fasoɓama kelen – Kuntilenna kelen – ɓaniya kelen ».

Jamana fasa ye : « Mali » ye.

Sariya be jamana taamasiyenw n'a masiriw dantige ani baara be ke n'u ye cogoya min.

Ko dagabali keli ni jamana taamasiyenw n'a masiriw ye an'u danbe lagosili, olu be ɓangi sariya fe.

Sariyasen 31^{nan}: Fasokanw ye jamana marakekan ni baarakekan yamaruyalenw ye.

Sariya do be ta k'o lapiniw waleyalicogow dantige.

Faransikan fana ye baarakekan ye.

Kan o kan mana jamana diya, a be se k'o fana sugandi ka ke baarakekan ye.

Sariyasen 32^{nan}:

Diinew damakeɓeni te dankari diine si ani bato si la. A kun ye ɓogɔn ɓeɓe kunni ye sigi la min be sinsin ɓogɔnmakoto, kumaɓogɔnya ani ɓogɔnfaamuya kan.

Jamana be diine ni bato beɓe bonyali makaran k'a sinsin. Diine do sugandili ani i ka diine waleyali i sago la, olu fana b'o cogo la, jamana sariya bonyali hukumu kɔnɔ.

Sariyasen 33^{nan}: Maayajamana sigilen be ɓogɔndeme, kelenya, tilennenya, lakana ani kalapɔgɔnna jɔsenw kan. Jamana be feere jɔnjɔnw tige walasa k'o waleyala.

Sariyasen 34^{nan}: Forobawale sinsinnen be lapini jɔnjɔn dow kan, jamana ka yeremahɔɔnya bonyali, fasoɓama yeremahɔɔn lapiniw bonyali an'a ka nafaw lafasali.

Sariyasen 35^{nan}: Forobafanga tigilamogɔ si te se k'a sinsin a jɔyɔɔ kan, Sariyasunba walima sariya were ye min kalifa a la, ka jamana nafolo walima ka forobafen do ɓanamu, k'u ke a yere ta ye walima k'u di fanga tigilamogɔ dow n'u ka denbayaw ma, k'u di jekuluw walima mogɔ suguya werew ma, k'a sababu ke fisamanciya, yuruguyurugu, ɓanamunamamu, mogɔfemogɔya, walima feere jugu werew ye, fo ɓangiliw ka bin a kan.

Sariyasen 36^{nan}: Jamana fangabulonw ye :

- Jamanakuntigi ;
- Gɔferenaman ;
- Sariyatabulonba ;
- Kiiritigeɓulonba ;
- Sariyasunba labatolibulon ;
- Forobanafoloko kiiribulon ;
- Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni donko bulonba.

DAKUN II : JAMANA KA YEREMAHORONYA

Sariyasan 37^{nan}: Jamana ka yeremahoronya be fasojama bolo, a b'a waleya n'a nonabilaw ye, minnu sigira forobakalata kunkelenma walima forobakalata kunfilama senfe walima jama hakililapinikalata senfe.

Jamakulu yeleke si ani mogo kelen si te se ka yeremahoronyawalew ke fasojama no na.

Sariyasan 38^{nan}: Kalata be ke jamanaden bee fe, damakeɓeni ni gundo la. A be se ka ke forobakalata kunkelenma walima kunfilama ye.

I n'a fo sariya b'a dantige cogo min, kalatalaw ye jamanaden cemanw ni musomanw ye minnu si sera kalata ma, n'u ka fasodenya ni ka politikibaara hakew dafalen don.

Sariyasan 39^{nan}: Politikitonw be fanga jini. U b'u laben, k'u ka baaraw ke u sago la, i n'a fo sariya b'a dantige cogo min.

U ka kan ka jamana ka yeremahoronya, a ka jemufanga, jamana lakanani n'a ka kelenya ani diinew damakeɓeni jamana konɔ josenw bonya.

Sariyasan 40^{nan}: Jemufanga sabatili hukumu konɔ ni fasojama mume sendonni ye a baaraw la, jerejekuluw b'u ka janto-ko-la baaraw ke, i n'a fo sariya b'a dantige cogo min.

Sariyasan 41^{nan}: Jamana b'a ka yeremahoronya boli jamana dugukolo fan bee.

Jamana te diɓe a ka dugukolo fan si ko, kuma te k'a kodon a ka yeremahoronya hakew la o yoro ninna.

Dankarili fen o fen mana ke jamana dugukolo fan do la, o be jate i n'a fo dankarila jamana ka lakana na.

Sariyasen 42^{nan}: Jamana sago b'a ka nafolomafenw n'a ka dugukolo sɔɔfenw beɛ la.

O nafolomafenw n'o dugukolo sɔɔfenw nafabboli be ke sigida n'a lamini lakanani sariya kono, mɔgɔw ka nafa kama bi ni don nataw la.

TILAYORO III: WALEYALIFANGA

DAKUN I: JAMANAKUNTIGIYA

Sariyasen 43^{nan}: Jamanakuntigi ye jamana nɛmaa ye. Ale de ye sariyasunba kolosibaga ye. Jamana ka kelenya tigiya b'a bolo. Jamana ka yeremahoronya ni jamana dugukolo lakanani, ani jamana ni jamana werew ce benkanw labatoli tigiya b'a bolo. A b'a janto forobafanga lataamacogo numan na ani jamana ka jamanaya lasabati.

Sariyasen 44^{nan}: Jamanakuntigi be jamana politiki taabolo dantige.

Sariyasen 45^{nan}: Forobakalata kunkelenma be laben ka jamanakuntigi sigi, a ka fanga kuntaala ye san duuru ye. A be se k'a kanbo fanga nofe kokura siɛ kelen.

Cogoya si la, jamankuntigiya sarati te se ka teme siɛ fila kan ka tugu nɔgɔn na.

Sariyasen 46^{nan}: Jamanakuntigiya ninibaga ka kan ka ke maliden lakika ye, wa jamana were jamanadenyaseben kana ke a bolo fana a ka joyorɔninisebenw bilatuma.

A ka ke mɔgɔ ye fasodenya ni politikibaara saratiw dafalen be min na, ka ke jogonumantigi ani mɔgɔ laadiriba ye.

A si ka kan k'a ta san 35 la, a dogoyalen, ka taa a bila san 75, a cayalen, joyorɔninisebenw bilatuma, wa a ka ke mɔgɔ ye jamanamara se be min ye, a hakili la an'a farikolo la.

Sariyasen 47^{nan}: Jamanakuntigi kura be sugandi kalata senfe tile bi naani ni duuru a dogoyalenba ani tile bi wɔɔɔ a cayalenba, ka kon jamanakuntigi korɔ ka fanga banni ne.

Sariyasen 48^{nan}: Jamanakuntigi be sugandi ni kalatajama fanba lakika ka kala ye.

N'o ma soro kala tako folo la, tako filanan be laben dogokun saba kono kala tako folo jaabiw dilen ko, sariyasunba labatolibulon fe.

Tile wolonwula yanni kala tako fɔlɔ don ɛɛ, ni jɔyɔrɔɔninina dɔ fatura walima ko dɔ y'a bali, jamana Sariyasunba labatolibulon be se ka kalata don bɔ a dɔgɔkɔrɔ k'a bila don were la, nka o kuntaala kana teme tile tan ni duuru kan.

Jɔyɔrɔɔninina fila minnu ka kala cayara ni tɔw ta ye kala tako fɔlɔ la, kalata filanan be ke olu ni jɔgɔn ɛɛ.

Jɔyɔrɔɔninina min ka kala mana caya, o be sugandi ka ke jamanakuntigi ye.

Jɔyɔrɔɔninina fila minnu ka kan ka jɔgɔn sɔrɔ tako filanan na, n'olu dɔlakelen fatura, walima n'a y'a senbɔ walima ni ko y'a bali, kalata te lajɔ, jɔyɔrɔɔninina min ye jɔyɔrɔ sabanan sɔrɔ, o be bila ale nɔ na.

Kala tako fɔlɔ ni filanan ɛɛ, ni jɔyɔrɔɔninina dɔlakelen fatura walima ni ko dɔ y'a bali, Sariyasunba labatolibulon be se ka kalata don bɔ a dɔgɔkɔrɔ k'a bila don were la, nka o kuntaala kana teme tile tan ni duuru kan.

Sariyasen 49^{nan}: Jamanakuntigisigikalata kecogo numan be kolɔsi Sariyasunba labatolibulon fe, o min be hakilijakabɔ ke damakasilisebenw kan kasɔrɔ ka kalata jaabi labanw di.

Sariyasen 50^{nan}: Sariya be hakilila kuraw pereperelatige ka jamanakuntigi sigili labenw dafa.

Sariyasen 51^{nan}: Jamanakuntigiya baaraw ni baara suguya werew keli te ben, i n'a fɔ politikitonbaaraw, kalatajɔyɔrɔfa suguya werew, forobabaara suguya o suguya ni baara suguya werew ani warinibaara suguya o suguya.

Sariyasen 52^{nan}: A ka fanga sarati mume kɔnɔ, jamanakuntigi te se k'a bɔ a yere la, walima ka teme mɔgɔ were fe, ka jamana tɔgɔlayɔrɔ dɔ san, walima k'a sɔrɔ benkanluwanse hukumu kɔnɔ. A yere, walima a te se k'a tɔgɔlamɔgɔ bila, k'a sendon foroba ni kenyerɛye sannifeerew la, ka di forobacakɛdaw walima fangabulonw ma minnu ye jamana ta ye walima n'u be jamana ka kolɔsili kɔnɔ.

Sariyasen 53^{nan}: Ni ko ye jamanakuntigi bali a ka baara la waati dɔ kɔnɔ, minisirijɔmɔgɔ b'a jɔyɔrɔ ta o waati.

Sababu o sababu mana jamanakuntigi jɔyɔrɔ lankolonya waati kɔnɔ walima k'a bali kudayi kudayi k'a ka baara ke, n'o kolɔsira Sariyasunba labatolibulon fe, ka da Depitebulon jɔmɔgɔ ni Senabulon jɔmɔgɔ ani minisirijɔmɔgɔ ka kunnafoni dilenw kan, Depitebulon jɔmɔgɔ b'a nɔnɔbila a ka baaraw la. Ni ko dɔ y'o bali, walima n'o ma sɔn walima n'o fatura, Senabulon jɔmɔgɔ b'a nɔnɔabila.

Jamanakuntigi kura sigili be ke o la tile bi kononton konɔ, a dogoyalen y'o ye, walima tile keme ni mugan konɔ, a cayalen, joyoro lakolonyali walima balili kudayi kudayi jateminenene ko.

Mogo min mana ke jamanakuntigi nonabila ye waati konɔ, o te se k'a kanbo kalata kofolen in na jamanakuntigiya nofe.

A mana ke joyoro lakolonyali suguya o suguya ye, jamanakuntigi nonabila in koni te se ka Sariyasunba in sariyasen 57^{nan}, 60^{nan}, 69^{nan}, 70^{nan} ani 184^{nan} waleya.

Sariyasen 54^{nan}: Jamanakuntigi sugandilen be baara damine jamanakuntigi koro ka sarati laban na.

Sariyasen 55^{nan}: Sanni jamanakuntigi sugandilen ka baara damine, a b'a kandi Sariyasunba labatolibulon nekoro, laben kerengerennen do kene kan, nin cogo in na :

« Ne be n kali Ala ani Mali fasojama yeremahoron nekoro, ka Sariyasunba ni sariya to bee bonya ani ka jamanadenw wajibiya u k'u bonya, ka jemufanga lakana, ka n ka baara bee ke jamana ka nafaba kama, ka hadamaden ka hake n'a ka hronya lakana, ka jemufanga ka se sorolenw ni forobafenw lakana, ka jamana ka kelenya n'a ka yeremahoronya n'a dugukolo lakana, ka n yere di fasobaara ma n be yoro o yoro, ni fasokanu ni laadiriya ye ani ka n seko bee ke walasa Afiriki ka kelenya ka sabati.

Ni n ye kalikan in tije, jamanadenw k'u ka dannaya bo n kan, wa sariya ka boli n kan ka se fo a dan na ».

Sariyasen 56^{nan}: Tile wolonwula jamanakuntigisigi seli kofe, jamanakuntigi b'a halalanafolo n'a ka nafolomafenw dantige k'u ke seben ye k'a di jamana soroko ni nafoloko kiiribulon nemogo ma. O dantigeliseben in be lakuraya san o san, an'a bolen ko fanga la.

Jamana soroko ni nafoloko kiiribulon nemogo be jamanadenw kunnafoni ko jamanakuntigi halalanafolo n'a ka nafolomafenw dantigeliseben dira a ma wa a lakurayaliw fana kera.

Sariyasen 57^{nan}: Jamanakuntigi be minisirijemogo sigi wa a be se k'a wuli.

A be Goferenaman minisiri tow fana sigi, minisirijemogo hakilila jininene ko, a be se fana k'u wuli.

Sariyasen 58^{nan}: Minisirilaje nemogoya be jamanakuntigi bolo. A ka yamaruya konɔ ani laje kun dantigecogo la, Minisirijemogo be se k'a nonabila.

Sariyasen 59^{nan}: Jamanakuntigi be sariya talenw bolili yamaruya, tile tan ni duuru kɔnɔ, k'a damine seben laban dafalen lasedon na Gɔferenaman ma.

Ni kɔrɔtɔ kelen don, sariya bolili yamaruyaliseben boli be se ka bila tile seegin na.

Sanni o waati kuntaala ka dafa, a be se k'a jini Sariyatabulonba fe a ka kolatigeli were ke sariya in walima a sariyasen dɔw kan.

Sariyatabulonba te se ka ban o lapini kura in ma, wa a be waati dantigelen in lajɔ fɔlɔ.

Sariyasen 60^{nan}: Jamanakuntigi be se, a yere tɔgɔ la, walima sariyatabulon fila tɔgɔ la, Sariyasunba labatolibulon hakilila sɔrɔlen kɔ a fe, hakilila min sebenna jamana kunnafonisebenba kɔnɔ k'a jensen, k'a jini jamanadenw fe, hakililapinikalata dɔ senfe, u k'u fela jira jamana kunkankoba suguya bee kan, i n'a fɔ sariya bolodalen bee, minnu be boli forobafanga taabolow kan, i n'a fɔ jamana ni jamana were ka farapɔgɔnkan kan, i n'a fɔ benkan dɔ bolonɔbilali, min te Sariyasunba sɔsɔ, nka n'a waleyali be yelemabaw don fangabulonw taabolo la.

Ni jamanadenw dipena ni sariya bolodalen in ye hakililapinikalata senfe, jamanakuntigi b'a bolili yamaruya sarati kɔnɔ min dantigelen don sariyasen 59^{nan} kɔnɔ.

Sariyasen 61^{nan}: San o san, kalo saba fɔlɔ kɔnɔ, jamanakuntigi be kuma ta, ka jamana cogoya nefɔ Sariyatabulonba bulon fila dafalen jena, lajeba dɔ senfe, min be wele Kɔngere.

Sariyasen 62^{nan}: Jamanakuntigi be kunnafoniw lase Depitebulon ni Senabulon ma minnu be kalan Depitebulon jemɔgɔ fe depitew ye minnu be kalan Senabulon jemɔgɔ fe senateriw ye. N'o y'a sɔrɔ u ka laje bolodalenw waatiw temena kaban, u be laje kerengerennen sigi senkan walasa jamanakuntigi ka kɔrɔfɔw ka lase u ma u ka jemɔgɔw fe.

Sariyasen 63^{nan}: Jamanakuntigi ye jamana keɛbolow ni lakana tigilamɔgɔw jemɔgɔ ye. Ale de fana ye jamana lakanani kolatigejekulu jemɔgɔ ye.

Jamanakuntigi de be cebo yamaruya ni jamana lakananiko b'a wajibiya ani ka fasodenw sendoncogo dantige faso lakanani na.

Sariyasen 64^{nan}: Jamanakuntigi de ye kiiritigelaw ka kolatigejekuluba jemɔgɔ ye.

Sariyasen 65^{nan}: Makotoli hake be jamanakuntigi de bolo. A be jamana ka yafa sariyaw dajira.

Sariyasen 66^{nan}: Jamanakuntigi be yamaruyasebenw ni waleyalisebenw bolonɔbila minnu tara minisirilaje senfe.

Sariyasen 67^{nan}: Jamanakuntigi de be forobacakɛdaw jɛmɔgɔw ni sɔrɔdasi jalatigibaw ka jɛmɔgɔw sigi, i n'a fɔ sariya b'a dantige cogo min.

Jamana ka kunkɔrɔtajalaw marabaga, Zeneralijalatigiw, jamana ka lasigidenw n'a ka ciden kɛrenkɛrennenw, Faaba cakɛdabaw jɛmɔgɔw, olu be sigi jamanakuntigisariya b'olu sigi minisirilajɛw senfɛ.

O sigili ninnu ka kan ka sinsin seko ni dɔnniya ani laadiriya saratiw kan.

Sariyasen 68^{nan}: Jamanakuntigi de be jamana ka lasigidenw n'a ka ciden kɛrenkɛrennenw sugandi ani k'u bila ci la Mali tɔgɔ la jamana wɛrɛw ni diɲɛ tɔnbaw la.

Lasigiden dunanw ni ciden kɛrenkɛrennenw dunanw be bila ka na ci la ale de ma.

Sariyasen 69^{nan}: Jamanakuntigi be se ka Depitebulon cili latige, a kelen kɔ ka bulon fila jɛmɔgɔw ni Sariyasunba labatolibulon jɛmɔgɔ lamɛn.

Depitebulon cili si te se ka latige a sigilen kalo tan ni fila kɔnɔ walima n'a ye jamanakuntigi binni lapini ka ben a kan tuma min.

Kalataba wɛrɛw be laben ka depite kuraw sigi tile bi wɔrɔ a dɔgɔyalɛnba walima tile kemɛ ni mugan a cayalɛnba, cili kelen kɔ.

Cili wɛrɛ te se ka kɛ o kalataw kelen kɔ san kelen.

Ni kalata ma se ka laben waati dantigelen ninnu kɔnɔ, i n'a fɔ a dantigera cogo min sariyasen in sirakun sabanan na, depitebulon cilen be lasegin a ka baara la.

Sariyasen 70^{nan}: Ni dankarila jamana fangabulonw na, jamana ka yɛrɛmahɔrɔnya la, jamana dugukolo kɛlenya la, jamana ni jamana wɛrɛw cɛ benkanw waleyali la, yɔrɔnin kelen, cogoya la min cɛkajugu, fo ka fiɲɛ bila forobafanga lataamacogo numan na, min dantigera Sariyasunba fɛ, jamanakuntigi be fɛɛrɛ kɛrenkɛrennenw sigi senkan, ka fura sɔrɔ o geɛɛyaw la, a ni minisirijɛmɔgɔ, Sariyatabulon fila jɛmɔgɔw ani Sariyasunba labatolibulon jɛmɔgɔ kelen kɔ ka jɔgɔn faamuya a ko la.

O kɔfɛ, a be kuma ta, ka jamana ladɔnniya a ko la.

O la, Sariyatabulonba be laje sigi senkan a nɔ goni na a ko kunna.

Fanga kerɛnkerɛnnen ninnu bolili jamanakuntigi fɛ, o man kan, cogoya si la, ka fiɲɛ bila jamana ka yeremahɔrɔnya n'a dugukolo kelenya la.

Fanga kerɛnkerɛnnen ninnu ka kan ka kɛ sababu ye jamana ka jamanaya ka to senna, fangabulonw lataamaniko numan ka segin a nɔ na waati surun kɔnɔ, ka kɛɲɛ ni Sariyasunba kɔnɔkɔw ye.

Fanga kerɛnkerɛnnenw boliwaati la, jamana fangabulon si tɛ se ka ci walima k'a ka baara lajɔ waati kɔnɔ.

Dabali minnu tigɛra k'u kɛ sariyaw ye, fanga kerɛnkerɛnnenw boliwaati la, olu bɛ bin, n'o y'a sɔrɔ sariyataɓulonba m'u segɛsege ka ben u kan tile bi kɔnɔntɔn kɔnɔ, o bolili daminenen kɔ.

Sariyasen 71^{nan}: Jamanakuntigi bɛ se k'a ka fanga dɔw latɛmɛ minisirijɛmɔgɔ ma.

Jamanakuntigi tɔgɔlasariya wɛrɛ minnu bɛ yen, n'u ni sariyasen 57^{nan}, 60^{nan}, 65^{nan}, 69^{nan}, ani 70^{nan} taw tɛ kelen ye, ani nin sariyasen in sirakun fɔlɔ ta, minisirijɛmɔgɔ b'olu bolonɔbila ka fara jamanakuntigi ta kan, n'o ma kɛ, a ko bɛ minisiri minnu kunkan, olu fana bɛ se k'u bolonɔbila.

Sariyasen 72^{nan}: Fɛn minnu ka kan ka jɔ jamanakuntigi ye ani jamanakuntigi kɔrɔw, dankari ma kɛ minnu ka fasodenya hakɛw la, sariya b'o dantige.

Sariyasen 73^{nan}: Jamanakuntigi bɛ se ka nɔminɛ kow la minnu jatelen bɛ k'u ye jamanajanfaba ye.

Sariyataɓulonba bɛ se ka jamanakuntigi bin k'a ye janfaba kɛ.

Ni jamanakuntigi y'a ka kalikan sɔsɔ, a ye janfaba kɛ.

Jamanakuntigi binni lapinini bɛ kɛ Sariyataɓulonba bulon dɔlakelen mɔgɔw fɛ. O tɛ sabati fo n'o mɔgɔw tilalen kulu saba ye, kulu fila sɔnna k'a sɛbɛn bolonɔbila.

Bulon min lapini don, o bɛ kuma lase jɛkulu kerɛnkerɛnnen ma min ka baara y'a ko segɛsegɛli ye. O baarakejɛkulu in b'a ka segɛsegɛli ni lamɛnni bɛɛ kɛ. O jaabiw de b'a jira ni jamanakuntigi nɔ b'a la walima n'a nɔ t'a la.

Ni baarakejɛkulu in ka segɛsegɛliw y'a jira ko a nɔ t'a la, baara min daminena jamanakuntigi ka fanga binni kama, o bɛ lajɔ.

Ni baarakejɛkulu in ka segɛsegɛliw y'a jira ko a nɔ b'a la, o bɛ jalakilisɛbɛn sinsinnen labɛn bulon kɔnɔmɔgɔw bɛ kala ta k'u fɛla jira o kan. Jama fanba ka kala b'a ko jalatige

O la, ni ben kera jalakiliseben in kan, a ko be dajira bulon filanan fana na tile seegin kono. O fana b'a dantige bulon folo ta cogoya la tile tan ni duuru kono. Ni bulon filanan ma ben jalakiliseben in kan, jamanakuntigi binni baaraw be lajo.

Ni bulon fila jera ka jalakili in sementiya, o ye fanga ka sutura birifini wulilen ye ka bo jamanakuntigi kan a no goni na.

Sariyatabulonba bulon fila be fara jagon kan laje *kerenkerennen* na, jamanakuntigi ka fanga bilaliko kan. Jamanakuntigi binni be latige ni kalatalaw tilalen kulu naani ye, kulu saba sonna.

Minnu sonna, olu doron de ka kala be jate.

Laje kerenkerennen in jemogoya be kiiritigebulonba jemogo bolo.

Ka lafasabaga sugandi min y'a diya, jalakili dakun bee la, o hakew be jamanakuntigi bolo.

Sariyadafasariya do be ta ka nin sariyasen in waleyalicogo dantige.

Sariyasen 74^{nan}: Jamanakuntigi be se ka wele k'a kiiri kiiritigeso dugumada do fe n'a ye ko jugu dow walima sariyasoso dow ke minnu n'a ka jamanakuntigiya baaraw te kelen ye.

Nka, a te se ka ke seere ye, ko te se ka jo a la, jininkali te se ka tenku a la segesegeli walima noboli hukumu kono, fo ka taa se a ka sarati dafali ma. A ka fanga waati la, hake makaran ni hakepini waati fen o fen ani kiirilajo waati fen o fen ka jasin a ma, o bee be lajo folo.

Sariya be se k'a nomine kalo kelen fanga bannen kofe.

DAKUN II: JAMANA GOFERENAMAN

Sariyasen 75^{nan}: Goferenaman ye minisirijemogo ni minisiriw ye. Sariyadafasariya do be ta ka Goferenaman minisiri hake dantige.

Sariyasen 76^{nan}: Goferenaman be jamana politiki lataama, jamanakuntigi ye min dantige. Maracakdaw b'a ka bolo.

Sariyasen 77^{nan}: Minisirijemogo de ye goferenaman kuntigi ye. O hukumu kono, ale de be Goferenaman ka baaraw lataamacogo numan sabati.

A be sariyaw waleyalicogo numan sabati. A be marasariya boli, nk'a b'a janto Sariyasunba sariyasen 66^{nan} ni 67^{nan} konokow la.

A be se k'a ka fanga dow lateme minisiriw ma.

A be jamanakuntigi nonabila minisirilaje nemogoya la, n'a y'o yamaruya soro, laje kun pereperelatigelen do senfe.

A be jamanakuntigi joyoro fa jamana lakanani kolatigejekulu ni jamana lakananijekulu nemogoya la.

Minisijemogo ka sebenw be bolonobila sijne fila, n'o ma ke, a ko be minisiri minnu kunkan tigitigi, a n'olu be je k'u bolonobila.

Sariyasen 78^{nan}: Goferenaman de no ye ko bee ye jamanakuntigi nekoro.

Sariyasen 79^{nan}: Goferenaman mogow b'u halalafenw kofa seben konon, min be di

Jamana soroko ni nafoloko kiiribulon jemogo ma, tile bi saba konon, u sigilen kofe.

Jamana soroko ni nafoloko kiiribulon jemogo be jamanadenw kunnafoni k'o dantigelisebenw dira a ma wa k'u lakurayali fana kera.

Sariyasen 80^{nan}: Minisirijemogo be goferenaman ka baara bolodalenw dajira Sariyatabulonba la. O dajirali in be ke bulon kelen-kelen bee ye tile bi saba, a cayalenba, jamanakuntigi ka korofa temenen ko jamana cogoya kan jamanadenw ye. O kofe, hakilifalenfalenw be ke, n'a b'a kunbo, ka komageleyaliw ke kasoro a ma ke kalatako ye.

Sariyasen 81^{nan}: Minisiriya joyoro ni baara ninnu te ben olu ye depiteya, baarada suguya were jemogoya keli jamana konon walima sigida do la, forobacakeda do la, walima warijnibaara suguya o suguya.

Sariyasen 82^{nan}: Minisiriw be se ka jangi jamana sariyaw fe n'u ye walew ke u ka baara konon sariya t'u yamaruya ka minnu ke.

U namineni n'u segesegeli be jamana kiiritigebulona ka se konon. U kiiriliko be jamana kiiritigeso dugumadaw bolo.

U namineni siratige la, an'u segesegeli an'u ka kiiri tigeli, jamana kiiritige baaraw latemecogo sariya labenw be boli u kan u kan.

DAKUN III: FOROBACAKƎDAKO

Sariyasen 83^{nan}: Forobacakedaw be forobanafaci suguya caman ke, u sigikun ye minnu ye.

Sariyasen 84^{nan}: Forobacakedaw be sɔɔ, hadamadenya ani seko ni donko yiriwali baaraw ke, sigidalajamakuluw ni baara tonobɔbagaw ye, jelenya ani hadamaden ka hakew ni jemufanga bonya konɔ.

Sariyasen 85^{nan}: Jamana forobabaarakelaw ka kan, u ka baara hukumu konɔ, ka forobacakeda lataamacogo puman jɔsen jonjonw labato, n'o ye sariyabato, damakepeni, tilennnya, jenetomɔbaliya ani baara lataape sabatili ye.

U ka kan ka ka baara ladamu n'a taabalo puman sariya ani kerengerennnya la, a laadiriya n'a jogonumanya fara u baarakebolo kan.

Sariyasen 86^{nan}: Jamana b'a janto, forobabaarakelaw ka ta baara la, jelenya la, min b'a to ni garijegew be damakepe, k'u ka jetaa sigi u ka se hake n'u ka baarapedon kan.

Sariyasen 87^{nan}: Jamana b'a janto, forobabaarakelaw ka wasa sɔɔ baara kecogo puman, sarako ani lakananiko siratige la baara konɔ, u ka waleyaw te sabati minnu ko.

DAKUN IV: MARAJEMOGO YEREMAHORONYALENW

Sariyasen 88^{nan}: Marajemogo yeremahoronyalenw b'u ka baara ke, kerengerennnya la, fokaben, berebenni, segesegeli ni kolosili, hadamaden ka yereya n'a ka hakew lakanani ani kalataw labenni n'u jenetoli hukumu konɔ.

Marajemogo yeremahoronyalenw be sigi sariya fe.

DAKUN V: KELEBOLOW NI LAKANA TIGILAMOGOW

Sariyasen 89^{nan}: Kelebolow ni lakanatigilamogow ka baara ye jamana dugukolo ani jamanadenw n'u bolofenw lakanani ye, basigi sabatili ani sariya waleyali.

U sen be jamana yiriwali baaraw la, i n'a fo sɔɔ, hadamadenya ni seko ni donko yiriwali ani sigida n'a lamini lakanani.

Sariyasen 90^{nan}: Kelebolow ni lakanatigilamogow be faso ka baara la. Peresidanyajamana lafasabagaw don, u te politikibaara ke, u be politifanga jemogo ka bila la.

Sariyasan 91^{nan}: Kelebolow te se ka bila forobabasigi sabatili baaraw la fo n'a kera sariya ka sarati dantigelenw kɔɔ.

Sariyasan 92^{nan}: Kelebolow ni lakanatigilamogow be se ka taa ben, basigi ani lakana sabatili baaraw la jamana kɔkan, Mali ni jamana werew ce benkanw waleyali hukumu kɔɔ.

Sariyasan 93^{nan}: Jamana b'a janto, kelebolow ni lakanatigilamogow ka se jiidili ka sabati wa u hakew n'u ka minenw ka se ka laboli ke waati bee, walasa u ka se k'u ka baara ke ka je. O sejiidi n'o mɔgoko n'o minenko n'o nafoloko be dantige bolodalisariyaw kɔɔ.

TILAYORO IV : SARIYATAFANGA

DAKUNI: LABEN KUNBABAW

Sariyasan 94^{nan}: Sariyatafanga be waleya sariyatabulonba fe.

Sariyatabulonba be kala ta ka sariyaw sigi, ani ka jamana politikikow kiime.

Sariyasan 95^{nan}: Sariyatabulonba ye bulon fila ye, Depitebulon ani Senabulon.

Sariyatabulonba ka bulon fila ka laje be wele Kongere. O Kongere jemogoya be di Depitebulon jemogo ma, ka jemogodankanya di Senabulon jemogo ma.

Sariyasan 96^{nan}: Depitebulon mogow be wele depitew.

Depitew be sigi san duuru kama, forobakalata kunkelenma senfe. O kalata kecogo be se ka ke fanba kalatasigi walima ton kalacamantigisigi walima kalatasigicogo jagaminen ye.

Tungarankew ka nonabilaw be sigi Depitebulon kɔɔ, ka keje ni sariya ka kecogo latigelenw ye.

Sariyasan 97^{nan}: Senabulon mogow be wele senateriw.

Senabulon mogow sugandicogo ye nin ye: ni senateriw hake tilala naani ye, tila saba ye sigida lakodonnenw nonabilaw ye, olu be sugandi forobakalata kunfilama senfe. Tila naaninan ye laadalafangaw bolibagaw, tungarankew ani fasokunkorota mogobaw, olu ka nonabila sugandiliw ye.

Senateriw ka fanga kuntaala ye san duuru ye.

Sariyasan 98^{nan}: Mɔgɔ si kelen tɛ se ka kɛ Depitebulon ni Senabulon mɔgɔ ye ɲɔgɔn fɛ.

Sariyasan 99^{nan}: Sariya bɛ Depitekalata kɛcogow dantigɛ. A bɛ senaterikalata walima senaterisugandi fana kɛcogow dantigɛ.

Sariyasan 100^{nan}: Sariyasunba dafasariya dɔ bɛ ta ka sariyatabulonba bulon kelen-kelen mɔgɔw hake, kalatacogo u ye, ani kala tɛ se ka ta u ye cogo min, k'o bɛɛ pereperelatigɛ. Ni sigiyɔɔ lankolonyara, sariyasunba dafasariya in bɛ nonabilali kɛcogo fana dantigɛ.

Sariyasan 101^{nan}: Sariyasunba dafasariya dɔ bɛ ta ka depitew ni senateriw ka ladiyaliwariw ni nafa werɛw pereperelatigɛ.

Sariyasan 102^{nan}: Depitew ni Senateriw sigilen kɔ sariya fɛ, u b'u halalafenw kofɔ dantigelisebenw kɔnɔ k'u di jamana forobanafoloko kiiribulon ɲemɔgɔ ma, tile bi saba kɔnɔ.

O dantigeliseben ninu bɛ lakuruya san o san an'a bɔlen kɔ fanga la.

Jamana forobanafoloko kiiribulon ɲemɔgɔ bɛ dantigeliseben sɔrɔli n'a lakurayali kunnafoni lase jamanadenw ma.

Sariyasan 103^{nan}: Sutura birifini bɛ Depitew ni Senateriw kan, u ka fanga kuntaala dɔrɔn de kɔnɔ. Kiiri tɛ se k'u nɔmine, k'u jini, k'u mine, k'u datugu kaso la walima k'u kiiri, k'a da u ka hakililaw kan walima u ka kalataw, sariyata senfɛ.

Sariyasan 104^{nan}: Depite o depite walima senateri o senateri mana ɲangi sariya fɛ, k'a sababu kɛ ko jugu dɔ keli ye, kiiri minisiri b'a jini o depite walima o senateri masina ka gen ka bɔ depiteya walima senateriya la. O sariya kelen bɛ boli depite walima senateri kan, n'o y'a sɔrɔ ɲangili hakelama b'a tigilamɔgɔ kan, ɲangili min tɛ temɛ san kelen kaso kan walima ka caya n'o ye, wa kasobonnadon yerɛyerɛ don min ni kankaridakaso tɛ kelen ye.

Sariyasan 105^{nan}: O la, fanga fen o fen b'u bolo, sariya b'o bɛɛ bin.

Sariyatabulonba kɔnɔ, mɔgɔ werɛ tɛ se ka kalata depite walima senateri nɔ na. Dafasariya dɔ bɛ se ka ta, kerɛnkerɛnɛnya la, ka depite walima senateri werɛ yamaruya, a ka kala ta a tɔɲɔgɔn dɔ nɔ na. O siratigɛ la, mɔgɔ si tɛ se ka temɛ kalata yamaruyaseben kelen kan.

Sariyasan 106^{nan}: Depite o depite walima senateri o senateri, min mana a senbo a ka politikiton na walima a ka jekulu la, a sugandira min tɔɔ la, o tigilamɔɔ ka depiteya walima a ka senateriya fanga be ban.

Senboli politikiton na walima jekulu la, o ka kan ka sementiya ni seereyaseben ye. Sendonni politikiton were la walima jekulu were la, o bee be jate i n'a fo senboli do.

Depite walima senateri senbolen be nonabila cogoyaw la, minnu be dantige sariyasunba dafasariya do fe.

DAKUN II: SARIYATABULONBA LATAAMACOGO

Sariyasan 107^{nan} : Depitebulon ni Senabulon, yamaruyalen don, ka laadalalajeba fila ke, san konɔ.

Lajeba folo be damine okutoburukalo ntenen folo, baarakedon na. A kuntaala te se ka teme tile bi wolonwula ni duuru kan.

Lajeba filanan be damine awirilikaloo ntenen folo, baarakedon na. A kuntaala te se ka teme tile bi kononton kan.

Sariyasan 108^{nan}: Sariyatabulonba be lajeba balalen ke kun dantigelen do kan, ni jamanakuntigi ka lapini ye ni Depitebulon walima Senabulon jama fanba ka lapini ye.

Ni lajeba balalen sigira sariyatabulonba fe, n'a kekun dantigelenw banna doron, a kuncelisariya be ta. A kuntaala te se ka teme tile tan ni duuru kan, k'a damine a weledon na.

Sariyasan 109^{nan} : Sariyatabulonba ka laadalalajeba ninu bolen ko a la, a ka lajeba balalenw be dayele ani k'u datugu ni jamakuntigisariya ye.

Sariyasan 110^{nan} : Depite walima Senateri diyagoyalen don k'a sendon baarajekuluw ka baaraw la ani k'a sendon dantigeliwaati hakilifalenfalen baaraw la, n'a m'o ke, a be jangi sariyaw fe minnu be Depitebulon ni Senabulon kononasariyaw konɔ.

Sariyasan 111^{nan} : Sariyatabulonba bulon fila kelenkelenna b'a ka kononasariya laben. U fila be fara jagon kan ka Kongere kononasariya laben.

Sariyasan 112^{nan} : Depitebulon jemogo ni Senabulon jemogo be sugandi kalata senfe, u ka sariyatafanga sarati kuntaala kama.

Sariyasan 113^{nan}: Depitebulon jemogɔ ni Senabulon jemogɔ be se ka wajibiya k’u jɔyɔɔɔ bila n’u m’u ka baara ke a kecogo la.

Walasa Depitebulon jemogɔ ni Senabulon jemogɔ ka jɔyɔɔɔɔ bila ka se ka waleya, fo ni Depitebulon walima Senabulon mogow tila saba la, tila fila, a dogoyalen, y’a bolono bila a seben na.

Depitebulon jemogɔ walima Senabulon jemogɔ sigilen san fila folo konɔ, u ka jɔyɔɔɔɔ bila lapini si te se ka boloda o konɔ.

Jɔyɔɔɔɔ bila be latige Depitebulon walima Senabulon mogow tila saba fe, tila naani na, ka kepe ni Depitebulon walima Senabulon kononasariya konokow ye.

Ni jɔyɔɔɔɔ bila waleyara, Depitebulon walima Senabulon be jemogɔ kura sugandi, kalata senfe, ka kepe ni cogoyaw ye minnu pereperelatigelen don kononasariya fe. Jemogɔ kura be jemogɔ labilalen ka fanga sarati to laban.

Sariyasan 114^{nan}: Sariyatabulonba bulonw ka lajekewaatiw be ke jama jena. Nka, bulon kelenkelen be se k’a ka baara ke gundo la, a yere ka lapini walima gɔferenaman ka lapini konɔ. Bulon kononasariya b’o baara kecogow pereperelatige.

Hakililafalenw laseliseben dafalen be bo jamana kunnafonisebenba konɔ k’a jensen.

DAKUN III: SARIYA NI SARIYASIRA HUKUMU

Sariyasan 115^{nan}: Sariyatabulonba be kala ta ka sariyaw sigi n’u konomogɔ fanba ka kala ye.

Kerenkerennnya la, sariyasunba sariyasan were minnu be yen, olu bolen ko yen, nin dakun minnu file nin ye, olu fana be jate sariyaw ye :

- Fasodennumanya hakew ani hake minnu jolen don fasodenw ye jama ka horonya sabatili kama ;
- Faso lakananiko la, diyagoyalako minnu be tintin fasodenw yerekun kan an’u bololafenw ;
- Fasodenya, fasodennumanya hakew, mogow cogoya n’u ka se, furukow, ciyenko ni ninakow, tigiyaiko, hake lakikaw ni fasodenyanumanya ni jago wajibiyalakow, sorocakedakow ani sariya ka bosiliko ;

- Kojugukew, sariyasosow an’u kunkanngiliw, kiiriko temesira, sariyasoso kojnenabolaw, mine ka di jamana were ma sariya fe, nangili binnisariya, kiiribulonw sigili senkan, sariya latilenbagaw sariyajoda, sariyakow ani kiiritigekow baaraw sariyajoda ;
- Forobabaarakelaw ka sariyajodaba ;
- Kelebolow ni lakana tigilamogow ka sariyajoda ;
- Kiiritigelaw ka sariyajoda ;
- Sanfekalansow ni Donniyanini lakolikaramogo jininikelaw ka sariyajoda ;
- Baaraw togolajekulu mogow ka sariyajoda ;
- Faso togolawari boliko, lenpow hake sigilisariya, lenpow hake n’u kanicogow ;
- Kelebolow ni lakana tigilamogow labenni bakuruba ;
- Baarako ni hadamadenya sabatili hake, baarakelaw lafasaliko hake ;
- Kalan ni donniyanini ;
- Seko ni donko faciyenw ni fen korow lakanani ;
- Forobanafolo jateboko ;
- Sigida n’a lamini lakanani ;
- Forobacakedaw sigili, u labenni an’u kolosili josenw ;
- Cakedaw yelemani k’u ke faso ta ye ani cakedaw tigiya boli faso bolo ani k’u lateme kenyereyew ma ;
- Kalatacogo ;
- Sigida lakodonnenw ka yeremara ;
- Jamana maraw labencogo ;
- Faso togolayorow marali n’u latemeni ;
- Soro labencogo ;
- Kiiritige labencogo ;
- Kasoko taabolo.

Jamana nafoloko sariya b’a ka sorow ni musakaw dantige, cogoyaw la, minnu pereperelatigelen don sariyasunba dafasariya do fe.

Jamana ka baarabolodali sariyaw b’a ka soroko, hadamadenyako, seko ni donko ani lakananiko kuntilennaw dantige.

Sariyasen 116^{nan}: Fen minnu te sariya hukumu konɔ, olu be bila sariyasira minen konɔ.

Depitesariya minnu tara ka kon nin Sariyasunba bolili damine ne, yelema be se ka don olu la ni jamanakuntigisariya ye, kiiritigebulonba ka yamaruya sorolen ko.

O Depitesariya minnu bena ta nin Sariyasunba in bolili daminenen, olu te se ka yelema ni jamanakuntigisariya ye, fo ni Sariyasunba labatolibulon y’a sementiya ko Depitesariya ninnu be sariyasira hukumu konɔ.

Sariyaw ni sariyasiraw be bo jamana kunnafonisebenba konɔ k'u jensen.

Sariyasan 117^{nan}: Kele yamaruyali be ke Sariyatabulonba fe, Kongere kerengerennen senfe, n'a mogo fanba lakika ka kala ye.

O la, jamanakuntigi be jamanadenw kunnafoni a ko la.

Sariyasan 118^{nan}: Kogonifanga ni dakoronnifanga, olu be latige minisirilaje senfe.

Kogonifanga ni dakoronnifanga, olu waatiw kuntaala janyali ka teme tile tan ni duuru kan, o ka kan ka yamaruya Sariyatabulonba jama fanba lakika fe. Sariya do b'o cogoya ninnu dantige.

DAKUN IV : WALEYALIFANGA NI SARIYATAFANGA CESIRAW

Sariyasan 119^{nan}: Sariyaw hakilila be bo Jamanakuntigi ni Sariyatabulonba fila bee yoro.

Sariya bolodalenw be latige Minisirilaje senfe, kiiritigebulonba hakilila sorolen ko a kan kasoro k'u lase Sariyatabulon bulon fila dolakelen ma.

Jamana nafoloko sariya bolodalenw be dajira Depitebulon folo de la.

Sariya bolodalen minnu kuntilenna jonjon ye jamana dugukolo labenni, sigida lakodonnenw ka sariyajoda ni laadalafangaw bolibagaw ka sariyajoda dantigeli ani sigida n'a lamini ni tungarankew kunkan sariya bolodali ye, olu be dajira Senabulon de la folo.

Bulonw ka laje kunw be boloda i n'a fo goferenaman y'u seresigi cogo min na ka di u ma, ka da kun ninnu nafa kan. Bulonw b'a damine ni hakilifalenfalen ye sariya bolodalenw kan, ka sariyaw dajirali tugu o la.

Sariyasan 120^{nan}: Sariyatabulonba mogow ni Goferenaman de yamaruyalen don ka sariyayelema ke. O sariyayelemaw be ke u ka lajekewaatiw senfe walima baarakejekuluw konɔ, ka kepe ni bulonw ka kononasariyaw konokow ye.

Ni hakililafalen daminena, Goferenaman be se k'i ban sariyayelema suguya segesegeli bee ma, a ma ladonna minnu na ka kon hakililafalen pe.

Sariyasen 121^{nan}: Gɔferenaman be se, a ka baara bolodalenw waleyali kama, ka yamaruya jini sariyatabulonba fe, ka latigeli ke ni yamaruyalisariya do ye, waati kunkurunin konɔ kasoro sariyatabulonba joyoro de ye sariyata ye.

Yamaruyalisariyaw be ta minisirilaje senfe kiiritigebulonba hakilila sorolen ko. N'u tara doron, u bolili be damine, nka, u be bin ni lakodonnisariya bolodalen ma di Sariyatabulonba ma, bolonobilali kama, ka kon don je, min dantigelen don sariya yamaruyalen in fe. Sarati min kofora nin sariyasen in sirakun folo la, n'o banna, yamaruyalisariya te se ka bayelema bilen, fo n'a kera sariya jonjon fe min be tali ke sariyatakow kan.

Sariyasen 122^{nan}: Ni Gɔferenaman y'a lapini, bulon masina in be se k'a hakilila di yamaruyalisariya in kan, kalata kelen senfe, seben in fan bee walima a fan do kan, hakililafalenfalen be ka ke min kan, nka k'u sinsin sariyayelema dajiralenw kan walima son kera minnu ma Gɔferenaman fe.

Sariyatabulonba mogow ye dajiraliw ni sariyayelema minnu lapini, olu te mine, n'u tali be ke sababu ye ka forobasoro dogoya, walima ka na ni forobamusaka cayali ye ka doni girinya ka teme, fo n'o y'a soro u be na ni nafolojiidi walima soro berebennenw ye.

Sariyata taabolo konɔ, n'a yera ko dajirali do kera walima sariyayelema do kera min te sariya hukumu konɔ, Gɔferenaman be se ka ban o tali ma. Ni benkan ma soro, Gɔferenaman ni bulon masina in ni jigon ce, Sariyasunba labatolibulon b'a ko jalatige tile seegin konɔ ni Gɔferenaman walima bulon masina in jemogo ka lapini ye.

Sariyasen 123^{nan}: Sariya bolodalen fen o fen walima sariya dajiralen fen o fen, o be segesege Sariyatabulon bulon fila fe jigon ko walasa ka ben sariyaseben kelen kan.

Gɔferenaman mana a ka sariya bolodalen minnu di bulon folo min ma, o bulon masina in de folo be hakililafalenfalen ke u kan.

Ni bulon do ladonniyara sariyaseben do kan min latigera bulon were fe, wote senfe, o bulon in fana b'o sariyaseben in latige.

Benbaliya mana don bulon fila ni jigon ce, ka da a kan sariya bolodalen do walima sariya dajiralen do ma se ka latige, bulon fila ka kalanko fila kofe, walima ni Gɔferenaman y'a jate ko ko teliman don, bulon fila kelen-kelen ka kalanko kelen kofe, minisirijemogo be se ka fan fila baarakejekulu damakejenenw do sigi senkan, jogonye la. O baarakejekulu in ka kan ka sariyaseben kelen laben ben kera min kan.

Baaraɓeɓeɓe in ka sariyaɓeɓe labennen be se ka di bulon fila ma, Gɔferenaman fe, walasa u ka beɓ a kan. Sariyayeɓe si te se ka don sariyaɓeɓe na tugun, fo ni Gɔferenaman diɓeɓa n'a ye.

Ni baaraɓeɓeɓe ma ben sariyaɓeɓe kelen tali kan walima ni sariyaɓeɓe in ma ta ka keɓe ni sariyaɓe sirakun temenen konokow ye, Depitebulon ni Senabulon ka kalan were kofe, Gɔferenaman be se k'a jini Depitebulon fe, u ka sigi k'a jalatige kokura k'a ban pewu.

O la, Depitebulon be se ka baaraɓeɓeɓe ka sariyaɓeɓe labennen ta, walima a yere ta, min bayeɓeɓe, n'a b'a kunbo ni Senabulon ka sariyayeɓe kelen walima caman farali ye a kan.

Sariyasen 124^{nan}: Nin Sariyasunba in be sariyasunba dafasariya joyoro di sariya minnu ma, olu be ta, kalata senfe, nin cogo ninnu na:

- Sariya bolodalen ni sariya dajiralen te se ka di, kalanko folo la, latigeli kama ani kalata kama Sariyatabulonba bulonw ma, fo tile tan ni duuru ka teme, a dilen kofe;
- Sariyasen 123^{nan} taabolo be se ka waleya;
- A be segegege ka ben a kan bulon kelen-kelen mogo fanba dafalen fe;

O n'a ta beɓ, ni bulon fila ma ben kan kelen kan, Depitebulon mogo fanba dafalen be sariyaɓeɓe ta, kalanko laban kofe;

Sariyasunba dafasariyaw bolili te se ka yamaruya jamanakuntigi fe, fo Sariyasunba labatolibulon ka sementiyali kofe, k'a jira k'u ni Sariyasunba be ben.

Sariyasen 125^{nan}: Sariyatabulonba be ladonna jamana nafoloko sariya bolodalen kan, kabini laadalalaje damine na, ka kon san baarakenafolo labenni waati je.

Ni Depitebulon m'a kanbo, kalanko folo la, tile bi naani, jamana nafoloko sariya bolodalen dilen kofe a ma, Gɔferenaman b'a jini Senabulon fe, a ka jamana nafoloko sariya bolodalen jalatige, tile tan ni duuru kon. A be waleya i n'a fo sariyasen 123^{nan} b'a jefo cogo min.

Ni Sariyatabulonba m'a kanbo, tile bi wolonwula kon, Gɔferenaman be san baarakenafoloko latige, jamana forobanafoloko kiiribulon ka yamaruya kofe, ka tali ke san koru nafolo sorolenw latigecogo kan.

Sariyasen 126^{nan}: Sariyatabulonba bulonw dolakelen jefo, Minisirijemogo be se, n'a yere ka lapini ye walima ni Sariyatabulonba bulon ninnu dolakelen jemogo ka lapini na, ka dantigeli do ke, ko jonjon do kan, min be na ni hakililafalen ye, k'a soru a ma laban ni kalata ye.

Sariyasen 127^{nan}: Sariyatabulonba de be Gofereñaman kolosi a ka baara la.

Sariyatabulonba mɔgɔw be se ka jininkaliw seben k'u tengun minisiriw la. Nininkaliw sɔɔdon kɔfe, tile tan ni duuru de b'u bolo walasa ka jininkaliw jaabi. Nininkaliw n'u jaabiw be seben jamana ka kunnafonisebenba kɔnɔ.

Sariyatabulonba mɔgɔw be se ka dalɔnininkaliw ke, ani ka jininkaliw ke fana minnu be tali ke kow kan minnu be senna jamana kɔnɔ o waati la, ka keje ni kecogow ye minnu dantigelen don Sariyatabulon bulon kelen-kelen ka kɔnɔnasariyaw fe.

Sariyasen 128^{nan}: Sariyatabulonba bulon kelen-kelen be se ka segesegeli baarakejekulu dɔw sigi senkan, minnu ka fanga u labencogo n'u lataamacogo dantigelen don o bulon ka kɔnɔnasariya kɔnɔ.

Nka, segesegeli baarakejekulu te se ka sigi bilen ni kow bilala sariya ka bolo kan, wa fo ka taa nɔmineni ban. N'o y'a sɔɔ segesegeli baarakejekulu dɔ sigira senkan kaban, o ka baara be jɔ ni kiiritigelow ye nɔmineni damine, ka tali ke kow kan minnu nana ni segesegeli baarakejekulu sigili ye.

TILAYɔRɔ V : KIIRITIGEFANGA

DAKUNI : LABEN KUNBABAW

Sariyasen 129^{nan}: Kiiritigefanga dulonnen te waleyalifanga ni sariyatafanga la. A be lataama kiiritigebulonba, Sariyasunba labatolibulon, forobanafoloko kiiribulon ani kiiritigebulon werew fe.

Fɔɔɔgɔnkɔw jenaboli fokabenw ni cogoya kɔɔw sirafe, olu yamaruyalen don cogoyaw la minnu dantigelen don sariya fe.

Sariyasen 130^{nan}: Mɔgɔw ka yeremahɔronya minnu dantigelen don Sariyasunba in kɔnɔ, olu kolosilen don Kiiritigefanga fe. A b'a janto hakew ni yeremahɔronyaw labatoli la. A ka baaraw hukumu kɔnɔ, jamana sariyaw n'a sariyasiraw waleyali kalifalen don a la.

Sariyasen 131^{nan}: Kiiri be tige Mali Fasojama tɔgɔ la.

Kiiriw tigeliw be sinsin sariya bolili dɔɔn de kan, bee kan, tilennenya la.

Kiiriw be tige waati dantigelenw kono minnu dantigelen don sariyaw ni sariyasiraw fe, minnu bolili be senna, o labatobaliya be na ni nangili ye.

Sariyasen 132^{nan}: Kiiritigelaw ka baaraw kono, u be sariya doron de labato. Kiiritigela sigilenw te b'u no na.

Sariyasen 133^{nan}: Kiiritigela ka yeremehoronya, a ka tilennenya an'a ka laadiriya, olu mana tila a la doron a ka baara kono, o ye baara la fili juguba ye min b'a to ni ladamubaliyanangiliw be se ka bin a kan, ka soro don ma ke a gasi la, nka, n'a b'a kunbo, a be nomine sariya fe.

Sariyasen 134^{nan}: Kiiritigefanga ka yeremahoronya lakananen don Jamanakuntigi fe.

Kiiritigelaw ka kolatigejekuluba be Jamanakuntigi deme a ka baara la.

Sariyasen 135^{nan}: Kiiritigelaw ka kolatigejekuluba b'a janto kiiritigelaw ka petaa penaboli la u ka baara kuntaala kono wa a b'a fela jira kiiritigelaw ka yeremahoronyako bee kan.

Kiiritigelaw ka kolatigejekuluba be kiiritigelaw ka ladamukolatigejekulu joyoro fa.

Sariyasen 136^{nan}: Mogo min be kiiri, sariya b'o yamaruya, a k'a damakasi kiiritigelaw ka kolatigejekuluba yoro, ka kepe ni cogoyaw ye minnu pereperelatigelen don sariyasunba dafasariya do fe.

Sariyasen 137^{nan}: Kiiritigelaw ka kolatigejekuluba mogow tilance ye mogow werew ye minnu te kiiritigelaw ye.

Sariyasen 138^{nan}: Sariyasunba dafasariya do be ta ka kiiritigelaw ka kolatigejekuluba mogow ka baaraw, a mogow hake, a labencogo n'a lataamasariya pereperelatige.

DAKUN II : JAMANA KIIRITIGEBULONBA

Sariyasen 139^{nan}: Kiiritigebulonba be jamana kiiritibulon bee sanfe, kiiriko ni jamana maraliko siratige la.

Fonogonkow ni hakililaniw sew b'a bolo.

Sariyasen 140^{nan}: Kiiritigebulonba be sigi kiiri koro tigenw seginkanni kunna, k'u jalatige, a ka sebaaya kono. Kiiri koro tigenw seginkanni be jesin kiiri jaabiw ma, son ma ke minnu ma, n'u dira duguma kiiritigebulon do fe, kow kan minnu be kiiritigebulonba ka se kono.

Sariyasen 141^{nan}: Kiiritigebulonba b'a hakilila di sariyako bee kan, minnu b'a ka sew kono.

Sariyasen 142^{nan}: Kiiritigebulonba jemogoya be di kiiritigela ma min be sigi jamanakuntigisariya fe, ka keje ni kiiritigelaw ka kolatigekuluba lapini ye.

Kiiritigebulonba jemogo dankan n'a mogo to bee be sigi o cogoya kelen na.

Sariyasen 143^{nan}: Sariyasunba dafasariya do be ta ka kiiritigebulonba ka baaraw, a labencogo, a lataamasariyaw an'a lasorocogo dantige.

DAKUN III: SARIYASUNBA LABATOLIBULON

Sariyasen 144^{nan}: Sariyasunba labatolibulon ye sariyaw damakejени Sariyasunba ma o jalatibaga ye. A be hadamadenw ka hakebajuw ni foroba yeremahoronyaw sinsin.

Sariyasunba labatolibulon ye fangabulon ye min ye jamana fangabulonw ni forobafangaw ka baaraw lataamacogo kolatilenya ye.

Sariyasen 145^{nan}: Sariyasunba labatolibulon mogow ye kononton ye minnu be wele konseyew.

U ka baara kuntaala ye san wolonwula ye. U te sugandi sije fila.

Sariyasunba labatolibulon mogo kononton be sugandi nin cogo in na :

- Jamanakuntigi be mogo fila di;
- Depitebulon jemogo be mogo kelen di;
- Senabulon jemogo be mogo kelen di;
- Kiiritigelaw ka kolatigekuluba be mogo fila di;
- Forobasariya lakolikaramogo jininikela fila, minnu be sugandi sariyakalan forobasanfekalansow jemogow jekulu fe;
- Kiiriko lafasabagaw ka baarajekulu be mogo kelen di.

Konseyew be sugandi, kerengerennenya la, forobasariya lakolikaramogo jininikela, Kiiriko Lafasabaaw ani Kiiritigelaw cela, minnu ye san tan ni duuru soro baara la, a dogoyalenba, ani kopedonbagaw minnu ye faso kunnawolo.

Konseye minnu sugandilen file, olu be sigi jamanakuntigisariya fe.

Sariyasen 146^{nan}: Sariyasunba labatolibulon jemogo be sugandi konseye tow fe.

Ni ko y'a bali k'a jɔyɔɔ fa, waati kunkurunin kɔnɔ, kɔnseye min ka kɔɔ ni bɛɛ ye, o b'a nɔnabila.

Ni kɔnseye dɔ fatura, walima ni dɔ ye baara bila, mɔgɔ kura be sigi sugandibaga lakodɔnnen fɛ, ka sarati daminenen tɔ lase.

Sariyasen 147^{nan}: Sariyasunba dafasariyaw damakeɲeni Sariyasunba ma, o ka kan ka dɔn diyagoya la Sariyasunba labatolibulon fɛ, sanni u bolili ka yamaruya jamanakuntigi fɛ. O cogoya kelen na, Sariyasunba labatolibulon ka kan ka ladɔnniya Depitebulon, Senabulon ani Kɔngere ka kɔnɔnasariyaw kan, sanni u ka waleya.

Jamanakuntigi be Sariyasunba dafasariyaw dajira Sariyasunba labatolibulon na, sanni u bolili ka yamaruya.

Sariya suguya tɔw, sanni u bolili ka yamaruya jamanakuntigi fɛ, u be se ka ci Sariyasunba labatolibulon ma fɔlɔ jamanakuntigi fɛ, Depitebulon ɲemɔgɔ walima depitebulon mɔgɔw tila tan na, tila kelen fɛ, Senabulon ɲemɔgɔ, walima Senabulon mɔgɔw tila tan na, tila kelen fɛ.

Depitebulon ni Senabulon kɔnɔnasariyaw be dajira Sariyasunba labatolibulon na, fangabulon ninnu ɲemɔgɔ fɛ, sanni u ka waleya. Kɔngere kɔnɔnasariyaw fana be ke ten.

Ni mɔgɔ wɛɛ ye kiirɲini ke Sariyasunba labatolibulon fɛ, k'a dɔn ni sariya dɔ damakeɲenen don sariyasunba ma, o sariya in bolili yamaruyali jamanakuntigi fɛ, o baara be dulon.

A bolodara cogo min nin sariyasen in sirakunw fɔlɔ ni sabanan kɔnɔ, ko Sariyasunba labatolibulon be sigi sariyaw kunna tile bi saba kɔnɔ k'u segesege, nka, ni Gɔferenaman kɔɔtɔlen don, o kuntaala in be se ka yeɓema ka ke tile seegin ye.

Laben dantigelen min damakeɲenen tɛ Sariyasunba ma, o bolili tɛ se ka yamaruya jamanakuntigi fɛ, walima a tɛ se ka waleya.

Sariyasen 148^{nan}: Sariyasunba labatolibulon be baara ketaw fɔɲɔgɔnkow jalatige jamana fangabulonw ni ɲɔgɔn cɛ. Fɔɲɔgɔnkow be fangabulonw minnu ni ɲɔgɔn cɛ, olu ɲemɔgɔw b'o laɲini ke Sariyasunba labatolibulon fɛ.

Sariyasen 149^{nan}: Sariyasunba labatolibulon be jamanakuntigisigikalata ni hakililaɲinikalata kecogo puman kɔlɔsi. A be damakasilisebenw segesege ni ka jaabi labanw bɔ.

Sariyasen 150^{nan}: Ni sɔn ma ke Depitekalatacogo ani Senatɛrikalatacogo walima Senatɛriw sugandicogo minnu ma, Sariyasunba labatolibulon be jaabiw segesege k'u jalatige.

Sariyasan 151^{nan}: Ni j̄oȳor̄oj̄inina d̄o, politikiton d̄o walima kalataw kojenab̄oj̄ekulu ma s̄on kalata d̄o jaabiw ma, o tigi be damakasiliseben don Sariyasunba labatolibulon na.

Ni Sariyasunba labatolibulon s̄onna damakasis̄eben na, a be se, n'a b'a kunb̄o, ka kalata in bin, s̄on ka ke min jaabi ma walima ka segin jaabiw kan.

Sariyasan 152^{nan}: Jamana y'a kandi dij̄e benkan minnu na, n'olu kof̄olen don sariyasan 182^{nan} k̄on̄o, olu be lase Sariyasunba labatolibulon ma, yanni u ka bolon̄obila jamanakuntigi f̄e, Depitebulon jem̄oḡo walima depitebulon m̄oḡo tila tan na, tila kelen f̄e, Senabulon jem̄oḡo, walima Senabulon m̄oḡo tila tan na, tila kelen f̄e.

Tile bi saba k̄on̄o, Sariyasunba labatolibulon be seges̄eḡeli ke, n'o y'a s̄or̄o benkan ninnu te Sariyasunba s̄os̄o.

O n'a ta be, ni k̄or̄ot̄o kelen don, Jamanakuntigi b'a j̄ini a baara ka ke tile seegin k̄on̄o.

Bolon̄o te se ka bila benkan na, min be Sariyasunba s̄os̄o.

Sariyasan 153^{nan}: Kiiritige d̄o senfe, ni kiiriden d̄o y'a jira ko sariya laben d̄o be ka dankari hakew ni yeremah̄or̄onyaw la, minnu makarannen don Sariyasunba f̄e, o be se ka damakasiliseben ladon Sariyasunba labatolibulon na, o ko in kama, o la, kiiritiḡebulonba be kiiriw bila ka taa sariyasunba labatolibulon na.

Ni sariyasunba s̄os̄oli dara k̄ene kan, kiiri tun be kiiribulon min bolo, o b'a ka jalatiḡeli laj̄o fo sariyasunba labatolibulon ka latiḡeli ka s̄or̄o.

Laben min be dankari Sariyasunba la ka keje ni sariyasan in sirakun temenen ye, o be bin. Binni in bangera ko minnu na, Sariyasunba labatolibulon b'olu dantige.

Sariyasunba dafasariya d̄o be ta ka sariyasan in waleyalicogow dantige.

Sariyasan 154^{nan}: Sariyasunba labatolibulon ka latiḡeliw te se ka wuli. U be diyagoya jamana forobafangaw, forobacak̄edaw ni kiiricak̄edaw jem̄oḡo be kan ani m̄oḡow ni t̄onw ni j̄ekuluw.

Sariyasan 155^{nan}: Sariyasunba dafasariya d̄o be ta ka Sariyasunba labatolibulon labennisariyaw, n'a lataamasariyaw an'a las̄or̄ocogo dantige.

DAKUN IV : FOROBANAFOLOKO KIIRIBULON

Sariyasen 156^{nan}: Jamana forobanafoloko kiiribulon ye forobanafolow kiiribulonba ani forobanafolow kólósilí fangabulonba ye. A ka baara bennen don kiiritigé, kólósilí ani bilasirali ma, forobanafoloko siratigé la.

Sariyasen 157^{nan}: Forobanafoloko kiiribulon be Góferenaman ni Sariyatabulonba demé jamana nafoloko sariyaw kólósilí n’u waleyali la ani forobapolitikiw kiimeni na.

Sariyasen 158^{nan}: Forobanafoloko kiiribulon be forobanafolow ni forobaminenw jatebóláw kóntiw jateminé.

A be nafolow labaaracogo jumanw kólósi, ka jangili ké ni baara taabolo ma jé, ani kóntiw ségesége, k’u kiime.

Sariyasen 159^{nan}: Waati béé, Forobanafoloko kiiribulon be se ka ségeségeli ké, n’a yere ka lapini ye, walima jamanakuntigi, minisirijemógó, depitebulon jemógó walima Senabulon jemógó ka lapini kónó.

Sariyasen 160^{nan}: Forobanafoloko kiiribulon be politikítónw ka kóntiw ségesége.

Sariyasen 161^{nan}: Mógó minnu kofólen don sariyasenw 56^{nan}, 79^{nan} ani 102^{nan} na, olu b’u ka halalafenw dantigelisebenw di Forobanafoloko kiiribulon ma.

Sariyasen 162^{nan}: Forobanafoloko kiiribulon jemógó n’a mógó tów be sigi ni jamanakuntigisariya ye, kiiritigeláw ka kolatigéjekuluba hakilila sórólen kófé.

Sariyasen 163^{nan}: Sariyasunba dafasariya dó be ta ka Forobanafoloko kiiribulon ka baaraw, a labencogo, a lataamasariyaw an’a lasórócogo dantigé.

TILAYÓRÓ VI: JAMANA SÓRÓKO, HADAMADENYAKO, SIGIDA N’A LAMINIKO ANI SEKO NI DÓNKO BULON

Sariyasen 164^{nan}: Jamana sóróko, hadamadenyako, sigida n’a laminiko ani seko ni dónko bulon be se k’a hakilila di sóró, hadamadenya, sigida n’a lamini ani seko ni dónko yiriwaliko béé kan.

A b’a sendon jamana nafasóróko baarajékulu béé ka baara la, hadamadenyako, sigida n’a laminiko ani seko ni dónko siratigé la.

Sariyasen 165^{nan}: San o san, Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon be jamanadenw makow, u ka lapiniw an'u haminankow fara jɔgɔn kan, ka kuntilennaw ni dajiraliw jɛfɔ laseliseben dɔ kɔnɔ. O laseliseben be ci jamanakuntigi, minisirijɛmɔgɔ ani Sariyatabulonba bulon fila jɛmɔgɔw ma.

Sipɛ kelen san kɔnɔ, Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon ni Gɔfɛrenaman be jɛ ka laseliseben komageleyaliw jaabiw kiime.

Sariyasen 166^{nan}: Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon be se, a yɛrɛ ka lapini na, ka jininiw boloda sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko suguya bɛɛ kan, minnu nafa ka bon jamana kan, ka sɔrɔ k'a fɛla jira.

Jininiw jaabiw be kɛ laseliseben ye k'a ci jamanakuntigi, minisirijɛmɔgɔ ani Sariyatabulonba bulon fila jɛmɔgɔw ma.

Sariyasen 167^{nan}: Jamanakuntigi be Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon hakilila jini jamana nafoloko sariya bolodali bɛɛ, waleyalifɛrɛ bɛɛ walima baara bolodasariya bɛɛ kan.

Jamanakuntigi ka lapini kɔnɔ, Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon b'a hakilila di sariya bolodalenw, yamaruyalisariyaw walima jamanakuntigisariyaw bolodalenw kan, ka kɛrɛ ni kow ye, a ka se be boli minnu kan.

Sariyasen 168^{nan}: Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon kɔnɔmɔgɔw ye:

- baarakelaw lafasalitɔnw ani baarakejekuluw ka nɔnabilaw;
- musojekuluw ni denmisɛnjekuluw ka nɔnabilaw;
- tungarankew ka nɔnabilaw.

Olu kɔfɛ, mɔgɔ wɛrɛw be sugandi, k'a da u ka se lakodɔnnenw kan, sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko siratige la.

Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon mɔgɔw be wele ko Jamana kɔnseyew.

Sariyasen 169^{nan}: San o san, Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon be laadalalaje fila kɛ ni jɛmɔgɔ ka weleli ye. Laje minnu kelen-kelen kuntaala ye tile bi saba ye.

Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon be se ka laje balalen boloda, ni nɛmɔgɔ ka lapini walima n'a jama fanba ka lapini ye. O laje balalen kuntaala te temɛ tile tan kan. Laje in sigili n'a wulili sariya be ta jamanakuntigi fɛ.

Jama yamaruyalen don ka ye Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon ka lajew kene kan.

O n'a ta beɛ, Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon mɔgɔw be se k'u ka laje ke gundo la, u yere ka lapini kɔnɔ walima ni jamanakuntigi ka lapini ye.

Sariyasen 170^{nan}: Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon nɛmɔgɔ be sugandi a kɔnseye nɔgɔnw fɛ, u ka laje fɔlo dayeleli senfe. A ka fanga sarati ye san duuru ye.

Sariyasen 171^{nan}: Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon mɔgɔ si te se ka nɔmine, ka jini walima ka kiiri, k'a sababu ke a hakililataw dili ye, u ka lajew senfe.

Sariyasen 172^{nan}: Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon nɛmɔgɔ be se ka diyagoya a k'a ka baara bila, n'a m'a ka baaraw ke ka nɛ.

Walasa diyagoyabaarabila in lapini ka se ka sabati, bulon mɔgɔw tilalen saba ye, tila fila, a dɔgɔyalenba, o ka kan k'a bɔlɔnbila lapiniseben in na.

Diyagoyabaarabila si te se ka boloda, san fila fɔlo kɔnɔ nɛmɔgɔ sigililen kɔfe.

Diyagoyabaarabila be latige, ni bulon mɔgɔw tilalen naani ye, tila saba fanba dijɛna n'a ye ka kepe ni cogoyaw ye minnu dantigelen don Sariyasunba dafasariya dɔ fɛ.

Ni diyagoyabaarabila waleyara, bulon be nɛmɔgɔ kura sugandi, kalata senfe, ka kepe ni cogoyaw ye minnu pereperelatigelen don Sariyasunba dafasariya fɛ. Nɛmɔgɔ kura be nɛmɔgɔ labilalen ka fanga sarati to laban.

Sariyase173^{nan}: Sariyasunba dafasariya dɔ be Jamana sɔrɔko, hadamadenyako, sigida n'a laminiko ani seko ni dɔnko bulon labencogo, a lataamasariya an'a mɔgɔw sugandicogo dantige.

TILAYƆRƆ VII : JAMANA DUGUKOLO LABENNI

Sariyasen 174^{nan}: Jamana duguko labenni sinsinnen don cakedabolofarasigi ni marabolosigi jɔsenw kan.

Jamana dugukolo tilalen don k'a ke mara bolofaraw ni sigida lakodɔnnenw ye.

Sariyasen 175^{nan}: Mara bolofaraw ye yɔrɔw ye jamana nɔnabilaw be yɔrɔ minnu na ka jamana ka baara ke.

Sariyasen 176^{nan}: sigida lakodɔnnenw ye yɔrɔw ye sigidalamɔgow b'u sendon u yerɛw ka sigida koɲew ɲenabɔli la yɔrɔ minnu na.

Sigida lakodɔnnenw maralen don, u yerɛ sago la, u ka kɔnseyew fe, minnu be sugandi, kalata senfe, ka keɲe ni cogoyaw ye minnu dantigelen don Sariyasunba dafasariya dɔ fe.

Sariyasen 177^{nan}: Mara bolofaraw ni sigida lakodɔnnenw be sigi sariya kɔnɔ, wa u be wuli sariya kɔnɔ.

Sariyasen 178^{nan}: Jamana b'a janto sigida lakodɔnnenw ka yiriwaliko ɲuman na, jamana ɲogɔndeme hukumu kɔnɔ.

O siratige la, jamana be se ka sew ni sɔrɔ kerɛnkerennennw lateme sigida lakodɔnnen kelen walima caman ma, sariya ani waati dantigelen dɔ kɔnɔ. O latemeni in be ke jamana ka kelenya n'a dugukolo tilabaliya labatoli hukumu kɔnɔ.

TILAYƆRƆ VIII : LAADALAFANGAW BOLIBAGAW

Sariyasen 179^{nan}: Laadalafanga bolibagaw ye danbew kɔlɔsibagaw ye sigida la. U jɔyɔrɔ ka bon sigi kɔnɔ ben sinsinni ani fɔɲogɔnkɔw kɔnbenni n'u dalasali la.

Laadalafanga bolibagaw suguyaw, u jɔyɔrɔw an'u ka baarakɛcogow dantigelen don sariya fe.

TILAYƆRƆ IX : AFIRIKI KA KELENYA

Sariyasen 180^{nan}: Mali jamana ni Afiriki jamana were be se k'u bolonɔbila benkan na ka ke jamanaba kelen ye, ka diɲe a ka yeremahɔrɔnya fan dɔ walima a fan bee kɔ, Afiriki ka kelenya sabatili kama.

TILAYƆRO X : DIƆƆ SARIYA TALENW N'A BENKANW

Sariyasen 181^{nan}: Jamanakuntigi be kumaƆogonya ke diƆƆ sariya talenw kan, ka sɔn u ma, ni bolonɔbilali ye. A be ladɔnniya fana kumaƆogonya bee la, minnu be se ka laban ni diƆƆ benkan dɔ tali ye, min bilalen te bolonɔbilali hukumu kɔnɔ.

Sariyasen 182^{nan}: DiƆƆ sariyaw ben ni jago kan, a sariyaw walima a benkanw diƆƆ tɔnbaw kan, minnu be nafolo bɔ jamana kun, minnu jesinnen don hadamadenw lahalayaw ma, olu si te se ka latige walima k'u bolonɔbila ni sariya hukumu te. O diƆƆ sariya talenw ni benkanw waleyali be damine ni sɔn kera u ma tuma min, walima n'u bolonɔbilala.

Sariyasen 183^{nan}: Jamana mana a bolonɔbila walima ka sɔn diƆƆ sariya talenw ni benkan minnu ma, olu be bila jamana sariyaw sanfe, u jensennen kɔ. Nka, diƆƆ sariya o sariya walima a benkan, o benkan, o si te labato Mali fe, fo ni jeƆogɔn minnu y'u bolonɔbila, olu bee k'u waleya.

TILAYƆRO XI : YELEMA DONNI SARIYASUNBA LA

Sariyasen 184^{nan}: Yelema donni sariyasunba la, jamanakuntigi ni Sariyatabulonba mɔgɔw be je k'o laƆini ke.

Yelema donni sariyasunba la, o baara bolodali walima o dajirali ka kan ka latige ni Sariyatabulonba bulon fila ka hakililaw ye minnu ye kelen ye. O latigeli be ke, Sariyatabulonba bulon fila mɔgɔw tilalen saba, tila fila fanba fe.

Yelema donni Sariyasunba la, o te se ka sabati fo n'a latigera jamanadenw ka hakililaƆinikalata fe.

Sariyasen 185^{nan}: Yelema donni Sariyasunba la, o laƆini si te se ka sabati walima ka to senna, k'a sɔrɔ dankari kelen be jamana dugukolo fan dɔ la.

Jamana marali ni peresidanyafanga ye, diinew damakeƆeni, jamanakuntigi ka fanga saratiw hake ani politikitoncamanko, yelema te se ka don olu la, Sariyasunba kɔnɔ.

TILAYƆRO XII : SARIYASUNBA LABEN KERENKERENNENW

Sariyasen 186^{nan} : Mali jamana fanga bee sigibaju sinsinnen be Sariyasunba kan.

Hake be fasoƆama bolo ka forobamuritili ke walasa ka peresidanyafanga lafasa.

Sariyasan 187^{nan}: Fanga dafirili suguya o suguya, o ye wale juguba ye ka nesin Mali fasojama ma min be nangi sariya fe, waati bee la.

Sariyasan 188^{nan}: Wale minnu kera sanni nin Sariyasunba in bolili yamaruyali ka latige jamanakuntigi fe, n'olu nangili binna sariya fe, cogoya si la, o wale kebagaw te se ka nomine sariya fe, k'u segesege walima k'u kiiri.

TILAYORO XIII : SARIYASUNBA DONNATEMELABENW

Sariyasan 189^{nan}: Sariya minnu bolili be senna, n'u ma bin, olu be to u cogo la, n'u te nin Sariyasunba in soso.

Sariyasan 190^{nan}: Yanni jamana fangabulon kuraw ka sigi, korolenw b'u joyorow fa, k'u ka baara ketaw ke.

Nka, ni nin Sariyasunba in bolonobilala doron, jamanajemogow kiiribulonba ka baaraw be jo.

TILAYORO XIV : SARIYASUNBA LABEN LABANW

Sariyasan 191^{nan}: Jamanadenw b'u hakilila fo Sariyasunba in kan, hakililapinikalata senfe. Ni jama fanba sonna a ma, furancelafanga jemogo min ye jamanakuntigi ye, o b'a bolono bila a la, k'a bolili yamaruya tile seegin konon, k'a damine hakililapinikalata jaabi labanw dili don na, Sariyasunba labatolibulon fe.